

Algemene Leden Vergadering D'66
29 - 30 oktober 1982

Fractie Europees Parlement
A. de Goede

M.d.V., Dames en Heren,

Vandaag zullen velen willen stilstaan bij de voor D'66 wel erg ongelukkig verlopen verkiezingen van 8 september. De jongste uitgave van "De Democraat" staat er tenminste vol van...

Willen leren van de fouten die we hebben gemaakt, willen nadenken over de kansen die we hebben gemist, is noodzakelijk, maar beter nog is het vooruitblikken naar onze nieuwe mogelijkheden. Ik wil over ons recente verleden wel een paar dingen opmerken; maar toch eerst wat gezegd over onze nabije toekomst. Welnu, of we het willen of niet, of we nu een optimistische of een pessimistische kijk op D'66 hebben gekregen, de realiteit vraagt ons al weer na te denken over de volgende politieke krachtmeting; die van 1984 voor de Europese verkiezingen. Binnen een jaar na nu zullen we ons opnieuw gereed moeten maken voor een politieke strijd die misschien wel de belangrijkste gaat worden van de laatste 10 à 15 jaar, zowel voor D'66, maar ook voor de zaak waarover het dan zal gaan, n.l. het lot van onze Europese Gemeenschap. Waarom zijn die over 1½ jaar komende verkiezingen zo belangrijk?

Daarvoor eerst even terug naar 1979. 250 Miljoen Europese burgers, in ons land, in België, Luxemburg, Frankrijk, Italië, de Bondsrepubliek
Het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken kozen toen - voor het eerst - het Europese Parlement. Sinds Griekenland toetrad controleren momenteel 434 afgevaardigden - waaronder 25 Nederlanders - de besluitvorming in de Europese Gemeenschap, namens tien landen. Zoals U wellicht weet is de toetreding van Spanje en Portugal aanstaande, we zijn dan met zijn twaalf.

Die Europese Verkiezingen van 1979 waren noodzakelijk geworden; een legitimatie van de bevolking van onze Gemeenschap kon niet langer worden gemist. Ze waren ook een waagstuk. Zouden de kiezers het belang wel inzien, zouden ze wel opkomen?

Welnu, bij nationale verkiezingen ligt de opkomst in de genoemde landen tussen 76 en 95%. Bij de Europese verkiezingen van 3 jaar geleden lagen de percentages een stuk lager: Engeland 32,8%, Denemarken 47,7%. Niet zo verwonderlijk als U bedenkt dat deze twee landen altijd

tot de minst enthousiaste aanhangers behoorden, maar dat slechts 58% in Nederland opkwam werd toen reeds als bijna alarmerend beschouwd.

Dames en Heren, ik wil vandaag niet somberder zijn dan strikt nodig maar de realiteit gebiedt te waarschuwen voor de kans dat de Europese verkiezingen van 1984 wel eens aanmerkelijk slechter kunnen verlopen dan in 1979, en dat over de hele linie! Ook in Nederland!

Waarom zou dat rampzalig zijn?

De Europese Gemeenschap heeft, naast de vele tekortkomingen, twee uiterst belangrijke verworvenheden geboekt die voor elke Europese burger van directe en zeer grote betekenis zijn, namelijk vrede tussen de Europese landen onderling en een, in reële termen, verdrievoudiging van ons aller welvaart in de afgelopen dertig jaar. Grote Europese conflicten zoals 1914-1918 en 1939-1945, waaruit wereldbranden ontstonden, zijn menselijkerwijs gesproken nu onmogelijk geworden. Het altijd weer opkomende Duitse nationalisme is thans ingekapseld in een redelijk hecht Europees kader; zelfs de Russen weten dat. En temidden van de grote vraagstukken van onze tijd als werkloosheid op grote schaal, nieuw opkomend protectionisme, monetaire onzekerheid en niet al te beste economische vooruitzichten staat één ding als een paal boven water: het uiteenvallen van onze Europese Gemeenschap zou onoverzienbare ernstige gevolgen hebben voor allen, voor onszelf, voor de wereld-economie, voor de derde wereld, mogelijk zelfs voor de broze veiligheid die Europa momenteel kent.

Zeker, er zit momenteel nauwelijks voortgang in de Europese integratie: teveel gepraat over de Europese Unie die er komen moet, te weinig Europese daadkracht om dit naderbij te brengen. Zeker, er is geen Europese visie op het Europese probleem van de snel stijgende werkloosheid. Maar reeds het behoud van het bestaande is zo wezenlijk belangrijk voor ons allen dat mislukken van de Europese verkiezingen in 1984 dodelijk kan zijn voor alles wat tot dusverre wel is bereikt. Het levensgrote risico bedreigt ons dat met name de jongere generaties die geen weet hebben van Europese oorlogen noch van de dertiger crisisjaren het zullen laten afweten. Het is de taak, zeker van D'66 dat altijd zoveel jongeren wist aan te spreken, juist hen te doordringen van de belangen die nu op het spel staan.

Ik onderschrijf wat de Nederlandse Commissaris Andriessen onlangs heeft gezegd, n.l. dat de weerslag die een mislukking van de Europese Parlementsverkiezingen in 1984 zou hebben niet beperkt blijft tot de positie van het Parlement, maar zich dan ook uitbreidt tot de Europese Commissie en tot de gehele Europese samenwerking. "Ik denk", zei hij, "dat het succes van die verkiezingen meer bepaald wordt door de deelname van de Europese kiezers dan door de vraag wie daardoor de meeste stemmen krijgt" (Einde citaat). Ik voeg daar uiteraard graag aan toe dat D'66 als pro-Europese en progressieve partij ook zal moeten vechten voor het behoud van zijn plaats in het Europese Parlement. Of dat lukt hangt natuurlijk ook straks van U, van ons allemaal, af. Want hoe staat het dan wel met onze D'66 - positie?

Ook daarvoor even terug naar 1979. We groeiden van ruim 5% bij de Kamerverkiezingen van '77 naar ruim 9% voor Europa. Twee zetels vielen ons toe. Onze ervaring is dat dit toch wel het minimum is om voldoende aanwezig te zijn bij en deel te nemen aan het Europese werk. Ik heb vorig jaar op onze ALV in Dordrecht daarover uitvoerig gesproken en een verantwoording gegeven van ons tot dan toe verricht werk. Ik zal daarop nu geen vervolg geven, dat komt een volgende keer weer. Overigens : in de Democraat kunt u regelmatig over ons werk lezen. Meer geïnteresseerden nodig ik uit deel te nemen aan de maandelijkse bijeenkomsten van onze werkgroep Europa, waar we dieper op de zaken ingaan. We houden ons daarbij voortdurend de vijf kern-thema's van de verkiezingen van 1979 voor ogen:

1) vrede en veiligheid; 2) hulp aan de derde wereld ; 3) economische en sociale vooruitgang; 4) een democratisch Europa; 5) een milieubewust Europa.

Willen we onze twee zetels behouden dan is nodig dat we 8% van de stemmen behalen. Wat betekent dat de uitslag van 8 september - ruim 4% - weer verdubbeld moet worden. Kan dat? Uiteraard ben ik benieuwd wat vandaag aan tendenzen en oplossingen wordt aangedragen. Mijn antwoord is "Het moet". Het moet omdat onze aanwezigheid in de Europese politiek niet zonder belang is, het moet omdat een mislukken zijn weerslag ook zou hebben op de daarop volgende nationale verkiezingen.

Naar mijn mening zullen onze inspanningen zich in de komende periode op twee fronten moeten richten , het nationale en het Europese.

Wat het nationale betreft: we zullen een duidelijke "come-back" moeten maken. Dat wordt een grote opgave, voor de Kamerfracties niet alleen, maar voor de hele partij: onze analyses omtrent de uitdaging van 8 september zullen niet beperkt moeten blijven tot het onderzoek van externe oorzaken, maar evenzeer onszelf moeten betreffen. De grootste fout die we zouden kunnen maken is te denken dat wij zelf geen fouten hebben gemaakt en geen kansen hebben gemist. Onze beleidsdaden zelf, onze beleidspresentatie, onze politieke koers - en plaatsbepaling in het afgelopen jaar, de gehele samenhang in onze politieke organisatie, de kortsluitingen tussen partijleiding, leden en achterban, we zullen het kritisch moeten bezien. We moeten willen leren van onze tekortkomingen. Een moeilijke periode is met de 8ste september niet afgesloten, het moeilijkste komt nog n.l. het terugwinnen van het vertrouwen in D'66 van die zeer, zeer velen die ons op 8 september in de steek lieten. Dat kan alleen als we hen niet in de steek laten en D'66 opnieuw in de Nederlandse politiek zullen weten te plaatsen als een progressieve partij met heldere doelstellingen, daarop aansluitende vertrouwenswekkende daden en uitspraken, een vaste ongewijzigde koers die niets te raden overlaat. Het terugwinnen van dat vertrouwen is onmisbaar voor het welslagen van onze deelneming aan de Europese verkiezingen. Immers, zowel bij Staten-, Raads-, maar ook bij Europese verkiezingen is bepalend voor de kiezer het beeld dat partijen in de landelijke politiek op zo'n moment hebben.

En wat het Europese betreft: we zullen in het komend jaar hard moeten werken om onze nationale basis te verbreden. Daartoe is dit jaar een goede start gegeven. Ik bedoel het in juni jk. in Den Haag, door D'66 georganiseerde, internationale Seminar, onder de titel "New ways for Europe". Buitenlandse verwante partijen uit acht andere Europese landen namen daaraan deel. Die bijeenkomst, die helaas geen of zeer weinig publiciteit kreeg, was geslaagd. Belangrijke onderwerpen als "De ontwikkeling van het materiële beleid in de Europese Gemeenschap", "Institutionele problemen" en "Vrede, veiligheid en Europese Politieke Samenwerking" werden daar in een geest van saamhorigheid besproken. Een follow-up van deze bijeenkomst is zeer gewenst. De Mouvement Radical de Gauche, een met ons verwante partij in Frankrijk, heeft in beginsel toegezegd de organisatie daarvan op zich te nemen.

Die internationale verbreding is noodzakelijk. D'66 moet willen behoren bij een groep van verwante politieke partijen die Gemeen-

schappelijke Europese doelstellingen hebben. Daartoe heeft de Euro - fractie samen met de Werkgroep Europa dit jaar een lijstje van 15 punten opgesteld en voorgelegd aan die partijen in 8 landen die meededen met ons seminar. Deze punten handelen over de verder gewenste Europese integratie, een daarop doeltreffend gerichte controle met een versterkte positie van het Europese Parlement, veiligstelling van mensenrechten, industriële vernieuwing in Europees verband, werkgelegenheid, inkomensbeleid, emancipatie, energie-politiek en milieubescherming, als ook de Europese politieke samenwerking, het veiligheidsbeleid en de samenwerking met ontwikkelingslanden.

Intussen zijn de werkzaamheden voor de totstandkoming van een nieuw compleet D'66 Europees programma gestart; daarover, en over een mogelijke samenwerking met andere partijen zult U zich op een volgende ALV kunnen uitspreken.

Over die samenwerking met andere partijen nog dit. In 1979 besloten we onafhankelijk de verkiezingen in te gaan en een onafhankelijke plaats in het Europees Parlement in te nemen. Aan de hand van onze ervaringen zouden we halverwege de rit, verslag aan U doen en zo mogelijk een nader standpunt bepalen. Ik heb daarover vorig jaar in Dordrecht gerapporteerd. Noch de sterk verdeeld optredende Socialistische Fractie, noch de sterk conservatief gebleken Liberale Fractie gaven ons aanleiding ons bij hen aan te sluiten. Dat is n.m.m. tot op heder niet veranderd. Het komt te vaak voor dat ons stemgedrag afwijkt van zowel de socialisten als de liberalen. (b.v. Vredeling-richtlijn ; Invoering deeltijdarbeid met overeenkomstige loonaanpassing)

Wij geven de voorkeur aan de samenstelling van een nieuwe stroming in de Europese politiek, die gekenmerkt wordt door een pro - Europese progressieve koers. Daarmee zou in strijd zijn ons te bekennen - als nog - tot één der drie hoofdstromingen, Socialisten, Liberalen, Christen-democraten. Ik wil daar dan ook tegen pleiten.

Wanneer immers een alliantie van de Social Democratic Party en Liberals in Groot-Brittannië, een volstrekt nieuwe ontwikkeling, gevolgd zou worden door ontwikkelingen in de Bondsrepubliek en Frankrijk - en er zijn tekenen in die richting - dan ligt daar waarschijnlijk de mogelijkheid met

iets nieuws, iets eigens te komen, dat afwijkt van de traditionele patronen die al lang niet meer passen in de maatschappelijke ontwikkelingen in onze landen.

Dames en Heren,

onze spreektijd is niet alleen in het Europees Parlement beperkt; onze agenda van vandaag legt me evenzeer beperkingen op. Daarom sluit ik af met u allen op te roepen u opnieuw van harte te gaan inspannen om in de komende maanden D'66 wederom sterk te maken.

Ik hoop dat ik er in geslaagd ben u duidelijk te maken wat er op het spel staat. De Europese verkiezingen moeten slagen op straffe van een onoverzienbare neergang van het nieuwe Europa dat ondanks vele tegenslagen en teleurstellingen, in opbouw is. Het is in ons aller belang! De Europese verkiezingen moeten ook voor D'66 slagen. Dat kan, als iedere D'66-er beseft dat hij daarbij nodig is! dat u daarbij nodig bent!!